

Rahalise abi andmine liikmesriikidele, kelle rahaühik ei ole euro

Euroopa Parlamendi 17. aprilli 2013. aasta resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus, millega luuakse süsteem rahalise abi andmiseks liikmesriikidele, kelle rahaühik ei ole euro (COM(2012)0336 – 2012/0164(APP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse ettepanekut võtta vastu nõukogu määrus (COM(2012)0336) (nn maksebilansi määruse ettepanek),
- võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 352,
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 143 ja 352,
- võttes arvesse komisjoni 23. novembri 2011. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega tugevdatakse majanduse ja eelarve järelevalvet liikmesriikide üle, kellel on või võivad tekkida tõsised raskused finantsstabiilsuse tagamisel euroalas, parlamendi poolt 13. juunil 2012. aastal vastu võetud muudatusettepanekuid selle ettepaneku kohta ja nõukoguga saavutatava lõpliku kokkuleppe esialgset teksti¹,
- võttes arvesse komisjoni 23. novembri 2011. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse esialgsete eelarvekavade seire ja hindamise ning euroala liikmesriikide ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamise tagamise üldsätteid, parlamendi poolt 13. juunil 2012. aastal vastu võetud muudatusettepanekuid selle ettepaneku kohta ja nõukoguga saavutatava lõpliku kokkuleppe esialgset teksti²,
- võttes arvesse nõukogu 18. veebruari 2002. aasta määrust (EÜ) nr 332/2002, millega liikmesriikide maksebilansi toetamiseks luuakse keskmise tähtajaga rahalise abi süsteem³,
- võttes arvesse oma 20. novembri 2012. aasta resolutsiooni soovitustega komisjonile Euroopa Ülemkogu esistuja, Euroopa Komisjoni presidendi, Euroopa Keskpanga presidendi ja eurorühma esimehe aruande „Tõelise majandus- ja rahaliidu suunas” kohta⁴,
- võttes arvesse kodukorra artikli 81 lõiget 3,
- võttes arvesse majandus- ja rahanduskomisjoni vaheraportit (A7-0129/2013),

¹ 12. märtsil 2013. aastal vastu võetud tekst (P7_TA-PROV(2013)0069 (nn. Gauzès eelnõu).

² 12. märtsil 2013. aastal vastu võetud tekst 12.3.2013 (P7_TA-PROV(2013)0070 (nn. Ferreira eelnõu).

³ EÜT L 53, 23.2.2002, lk 1.

⁴ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2012)0430.

- A. arvestades, et kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 352 võtab nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist ühehäälselt vastu määruse, millega luuakse süsteem rahalise abi andmiseks liikmesriikidele, kelle rahaühik ei ole euro;
- B. arvestades, et nõukogu määrusega (EÜ) nr 332/2002 loodi 2002. aastal maksebilansi toetamiseks rahalise abi süsteem liikmesriikidele, kelle rahaühik ei ole euro;
- C. arvestades, et selles süsteemis olevat summat suurendati finantskriisile reageerides 2008. aasta detsembris esialgselt 12 miljardilt eurolt 25 miljardi euroni ja 2009. aasta mais 50 miljardi euroni; arvestades, et sellest 50 miljardist eurost on välja makstud 13,4 miljardit eurot Rumeeniale, Lätile ja Ungarile ning lisaks reserveeritud ennetavalt 1,4 miljardit eurot Rumeeniale;
- D. arvestades, et Ungari, Rumeenia ja Läti olid esimesed liikmesriigid, kes taotlesid ja said finants- ja majanduskriisi alguses maksebilansi süsteemi kaudu liidult rahalist abi; arvestades, et majandus- ja finantskriis tekitas suurt kahju mitmes euroalasse mittekuuluvasse liikmesriigis;
- E. arvestades, et üleilmne majanduskriis on suurt mõju avaldanud kõigile liikmesriikidele, sest see on halvendanud avaliku sektori võla, maksebilansi ja koguvõla olukorda;
- F. arvestades, et 2012. aasta oktoobris loodud Euroopa stabiilsusmehhanism on euroala liikmesriikide peamine toetusmehhanism, mille laenuandmisvõime on märgitud kapitali alusel 500 miljardit eurot; arvestades, et Euroopa stabiilsusmehhanism on tulevikus teatavatel tingimustel võimeline raskustes olevaid panku otse rahastama;
- G. arvestades, et parlament nõudis oma 20. novembri 2012. aasta resolutsioonis, et Euroopa stabiilsusmehhanismi juhtimine peaks arenema ühenduse meetodi suunas, et mehhanism peaks muutuma aruandekohustuslikuks Euroopa Parlamendi ees ning et tähtsamatele otsustele, näiteks rahalise toetuse andmine liikmesriigile ja memorandumite sõlmimine, tuleks kohaldada Euroopa Parlamendi nõuetekohast kontrolli;
- H. arvestades, et süsteem peab tingimata sisaldama demokraatliku vastutuste tagamise mehhanismi ning arvesse tuleb võtta liikmesriikide parlamentide tööd;
- I. arvestades, et nendele liikmesriikidele, kelle rahaühik ei ole euro, ei nähta maksebilansi määruse ettepanekus ette võimalust saada toetust rahastamisvahenditest, mis oleksid täielikult võrreldavad Euroopa stabiilsusmehhanismi raames nende kasutada olevate rahastamisvahenditega;
- J. arvestades, et määruse (EÜ) nr 332/2002 ajakohastamine aitaks tagada euroalasse kuuluvatele ja mittekuuluvatele liikmesriikidele võrdsed tingimused ning lihtsustaks maksebilansi toetamise süsteemi kasutamist;
- K. arvestades, et määruse (EÜ) nr 332/2002 ja vastuvõetava maksebilansi määruse rakendamisel ning eelkõige makromajanduslike kohandamisprogrammide koostamisel ja ellu rakendamisel tuleb kaitsta sotsiaalpartnerite rolli ning arvestada eri riikide palgakujundustavade ja nende eest vastutavate institutsioonidega; arvestades, et see

kehtib kõikjal kogu ELi puhul ning seetõttu tuleb euroalasse kuuluvaid ja mittekuuluvaid liikmesriike kohelda ühtmoodi;

1. väljendab heameelt maksebilansi määruse ettepaneku kui esimese sammu üle euroalasse kuuluvatele ja mittekuuluvatele liikmesriikidele võrdsete tingimuste loomisel; tõdeb, et ülesanne ei ole kerge, arvestades hiljuti euroala jaoks loodud mehhanismide laadi;
2. on seisukohal, et maksebilansi süsteemist antav rahaline abi võib aidata liikmesriikidel muuta haldussüsteemid suutlikumaks, et need suudaksid liidu raha tulemuslikumalt ära kasutada;
3. on siiski arvamusel, et vastuvõetava tulemuse saavutamiseks on vaja teha mitmeid käesolevas vaheraportis toodud muudatusi; palub seetõttu läbipaistva otsustetegemise huvides, et nõukogu ja komisjon ootaksid enne maksebilansi määruse vastuvõtmist ära käesoleva vaheraporti heakskiitmise;
4. rõhutab, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 352 on vastuvõetava maksebilansi määruse jaoks sobiv õiguslik alus ning et see annab võimaluse luua uusi liidu rahalise abi liike ja sellise abi raamistiku väljaspool Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 143 ettenähtud abi kohaldusala;
5. väljendab kahetsust, et komisjon ei korraldanud enne maksebilansi määruse ettepaneku vastuvõtmist laialdasi konsultatsioone ega esitanud põhjendusi, millest oleks nähtunud, et tegemist oli eriti kiireloomulise juhtumiga, nagu nõutakse Euroopa Liidu toimimise lepingule ja Euroopa Liidu lepingule lisatud protokoll nr 2 (subsidiiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta) artiklis 2;
6. märgib ja peab kahetsusväärseks, et seejuures ei viidatud subsidiiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimisele, mida nõutakse Euroopa Liidu toimimise lepingule ja Euroopa Liidu lepingule lisatud protokoll nr 2 (subsidiiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta) artiklis 5; palub komisjonil ja nõukogul enne, kui nad esitavad määruse eelnõu Euroopa Parlamendile nõusoleku saamiseks, osutada selgesõnaliselt ülalnimetatud põhimõtetele;
7. palub nõukogul ja komisjonil enne, kui nad esitavad määruse eelnõu Euroopa Parlamendile nõusoleku saamiseks, võtta arvesse järgmisi nõudmisi:
 - i) liidu eelarve on maksebilansi määruse ettepaneku kohaselt abimeetmete lõpptagatis; komisjon peaks sellega seoses esitama praegustest sätetest kaugemale minevad asjakohased lahendused selle kohta, kuidas parlamendi järelevalverolli liidu eelarve üle saaks maksebilansi määruse ettepanekus paremini arvesse võtta ja rakendada, et tagada tegelik vastutus;
 - ii) komisjon peaks selgitama, kuidas on omavahel seotud abi, mida võidakse anda euroalasse mittekuuluvale liikmesriigile määruse (EL) nr 407/2010 (millega luuakse Euroopa finantsstabiilsusmehhanism)¹ kohaselt ja pärast Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi lõppemist vastuvõetava maksebilansi määrusega kehtestatud sätete ja rahastamisvahendite raames;

¹ ELT L 118, 12.5.2010, lk 1.

- iii) kuna ELi liidrid andsid 2010. aasta Euroopa Ülemkogul teada, et Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi kasutamine seoses Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamislepingu jõustumisega peatselt lõppeb, võiks Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi kasutamata raha (mida on umbes 10 miljardit eurot) paigutada ümber maksebilansi süsteemi, tänu millele suureneks süsteemi maht 50 miljardilt eurolt 60 miljardi euroni; kui liikmesriigid tagastavad Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi kaudu võetud laenu, ei ole liidu eelarvetagatist tagastatud summa ulatuses enam vaja, mis võimaldab eelarvest tagada uusi laene; Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi lõppemisel ei saa selle kasutamata jäänud summasid enam Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi raamistikus kasutada ja seega võiks neid edaspidi kasutada maksebilansi süsteemi kaudu;
- iv) maksebilansi süsteemi ja struktuurifondide kasutamise vahele ei tohiks maksebilansi määruse 2012. aasta ettepanekus luua mingit otsest seost ega konkreetset tingimuslikkust; struktuurifondide kasutamisega seotud tingimusi tuleks vajaduse korral käsitleda asjaomases ühtekuuluvuspoliitika õigusaktis;
- v) maksebilansi määruse ettepaneku artikli 2 lõiget 4 kohustusliku konsulteerimise kohta komisjoniga, juhul kui kavatakse kaasata liiduvälist rahalist abi, ei peaks kohaldama liikmesriigi suhtes, kes saab ennetavat finantsabi krediidiiliini vormis, mille puhul ei ole seatud tingimust, et asjaomane liikmesriik peab võtma uusi poliitikameetmeid, seni kuni krediidiiliini ei ole kasutatud;
- vi) vaja on suurendada täiendatud järelevalve läbipaistvust ja aruandekohustust, kohandades majandusdialoogi nii, et see võimaldaks asjaomase liikmesriigi parlamendil ja Euroopa Parlamendil kutsuda komisjoni, nõukogu, Euroopa Keskpanga (EKP) ja Rahvusvahelist Valuutafondi (IMF) arvamuste vahetusele;
- vii) komisjon peaks esitama Euroopa Parlamendile nii liikmesriigile laenu andmise soovitusel eelnõu kui ka makromajandusliku kohandamisprogrammi eelnõu;
- viii) laenu andmise tingimuste ja korra osas peaks Euroopa Keskpanga (EKP) osalemine kohandamisprogrammide ettevalmistamises väiksem olema; oma 7. jaanuari 2013. aasta arvamuses maksebilansi määruse ettepaneku kohta (CON/2013/2) on EKP seisukohal, et sellise rolli eeldamine euroalasse mittekuuluva liikmesriigi puhul on kohatu; seetõttu tuleks artikli 3 lõikes 3 olev tekst „kes tegutseb koostöös EKP [---]” ja artikli 3 lõikes 8 olev tekst „koostöös EKPga” asendada EKP ettepanekul tekstiga „võttes EKP arvamust arvesse, kui EKP on otsustanud antud küsimuses nõu anda”;
- ix) üldiselt on makromajandusliku kohandamisprogrammi koostamiseks ja hindamiseks vaja rohkem selgust ja juhiseid, eelkõige poliitika- ja menetlusnõudeid, mille eesmärk on taastada „maksebilansi jätkusuutlik positsioon ning suutlikkus end täielikult rahastada finantsturgudel”;
- x) maksebilansi määruse ettepaneku artikli 4 lõikes 1 oleks ennetava tingimusliku krediidiiliini võimaldamise tingimustega seoses vaja täpsemalt selgitada kaht mõistet, nimelt „välispositsiooni jätkusuutlikkus” ja „panga selliste maksejõuetusprobleemide olemasolu või puudumine, mis kujutaksid süsteemset riski pangandussüsteemi stabiilsusele”; seetõttu tuleks selliseid mõisteid ka selgitada kohe artiklis 4 ning seejuures tuleks osutada asjaomastes liidu tekstides

(kapitalinõuete IV direktiiv, Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ja Euroopa järelevalveasutuste määrused, majanduse juhtimise pakett, eelarve jätkusuutlikkuse aruanded) ettenähtud näitajatele või vähemalt selgitada neid delegeeritud õigusaktide abil; samal põhjusel tuleks artiklis 4 üheselt selgitada, et ettenähtud üldhinnangu peaks koostama komisjon ja see tuleks vajaduse korral avalikustada; abikõlblikkuse kriteeriumide hulka tuleks lisada ka viide määruse (EL) nr 1176/2011 kohase makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse raamistikus ettenähtud hinnangutele;

- xi) rohkem selgust ja täpsemaid suuniseid on vaja maksebilansi määruse ettepaneku artikli 4 lõike 2 (milles osutatakse täiendavate tingimustega seotud krediidiliini eraldamise tingimustele) kohta selles osas, milliseid lävendeid ja kriteeriume kohaldatakse otsustamaks, et liikmesriik ei ole enam ennetava tingimusliku krediidiliini suhtes abikõlblik, kuid võib ikka veel kasutada täiendavate tingimustega seotud krediidiliini, samuti on vaja suuremat selgust menetlustes, mis viivad nimetatud lõikes osutatud hindamiseni;
- xii) rohkem selgust on vaja maksebilansi määruse ettepaneku artikli 6 lõikes 5 nimetatud ülemineku kohta täiendavate tingimustega seotud krediidiliinilt laenule juhul, kui majanduslik olukord on halvenenud, eelkõige sellise ülemineku ajakava ja seda määravate tegurite kohta;
- xiii) euroalasse mittekuuluvate liikmesriikide jaoks tuleks luua pankade kaudse rekapiitalseerimise vahend ja seda eelkõige seetõttu, et need liikmesriigid võivad osaleda tulevases ühtses järelevalvemehhanismis ja neile on vaja pakkuda fiskaalseid kaitsemeetmeid.

Pankade otsese rekapiitalseerimise vahendi asemel tehakse ettepanek kasutada kaudset vahendit, kuna otsese vahendi kasutamine maksebilansi süsteemis seaks liidu eelarve otseselt kapitaliseeritava finantsasutuse poolt kujutatavasse ohtu.

Nimetatud kaudne vahend peaks endast kujutama rekapiitalseerimiseks antavat laenu, mida kasutatakse lisaks kolmele maksebilansi määruse kohasele rahalise abi vahendile (ennetavad tingimuslikud krediidiliinid, täiendavate tingimustega seotud krediidiliinid ja laenud); rekapiitalseerimiseks antavale laenule, mis makstaks rangetel tingimustel välja asjaomase liikmesriigi valitsusele finantseerimisasutuste rekapiitalseerimise eesmärgil, õiguslikke takistusi ei ole;

- xiv) lisaks eelmainitud pankade kaudse rekapiitalseerimise vahendile võiks kaaluda Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamislepingu muutmist ja Euroopa stabiilsusmehhanismi pankade rekapiitalseerimise vahendi võimaldamist ka euroalasse mittekuuluvatele liikmesriikidele, kes osalevad ühtses järelevalvemehhanismis, tingimusel, et nende osalemine ühtses järelevalvemehhanismis ja Euroopa stabiilsusmehhanismis on alaline ning neile on ette nähtud samad õigused ja kohustused nagu euroalasse kuuluvatele liikmesriikidele; sel juhul teeksid liikmesriigid sissemakse konkreetselt Euroopa stabiilsusmehhanismi pankade rekapiitalseerimise vahendisse.

Tuleks uurida ja edasi arendada ideed otseseks rekapiitalseerimiseks kasutatava Euroopa stabiilsusmehhanismi tütarettevõtte asutamisest, mis piiraks negatiivset mõju, mida pankade omakapitali ostmine võib Euroopa stabiilsusmehhanismi

krediidireitingule ja laenuandmisvõimele avaldada, eesmärgiga hõlmata sellesse ka euroalasse mittekuuluvad liikmesriigid, kes osalevad ühtses järelevalvemehhanismis;

- xv) tuleks meeles pidada, et pangandusliidu raames tulevikus loodav mis tahes ühtne panganduskriisi lahendamise fond peaks kaasama ka euroalasse mittekuuluvaid liikmesriike;
- xvi) parlamendi ja nõukogu läbirääkimisrühmade lõplik kokkulepe Gauzès' eelnõu sisu kohta on tervitatav, kuid oluline on, et vastuvõetav maksebilansi määrus kajastaks praegust olukorda, eelkõige seoses järgmisega:
- komisjoni otsuste läbipaistvus (Gauzès' eelnõu artikli 2 lõiked 3 ja 5);
 - maksukogumise tõhususe ja tulemuslikkuse suurendamine ning maksupettuse ja maksudest kõrvalehoidumise vastane võitlus, mille eesmärk on kaitsta maksutuluseid (Gauzès' eelnõu artikkel 9);
 - parameetrid, mida tuleb arvesse võtta, kui liikmesriigi suhtes otsustatakse kohaldada tõhustatud järelevalvet (Gauzès' eelnõu artikli 2 lõige 1), ning liikmesriigi käitumine tõhustatud järelevalve korral ja EKP kohandatud rolli mainimine (artikli 3 lõige 1), nagu on ette nähtud käesoleva lõike punktis viii;
 - läbipaistvus ja aruandekohustus Euroopa Parlamendi ees ja vajaduse korral liikmesriikide parlamentide ees, sh kohustus avalikustada makromajanduslikud kohandamisprogrammid ja kohandamismeetmete eeldatav jaotumine (Gauzès' eelnõu artiklid 2, 3, 7 ja 18);
 - palgakujunduse tavade ja nende eest vastutavate institutsioonide arvesse võtmine, Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 151 ja 152 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 28 järgimine seoses liidu tööhõive ja majanduskasvu strateegiaga ning kohustus kaasata sotsiaalpartnereid ja kodanikuühiskonda vastavalt siseriiklikele õigusaktidele ja tavadele;
 - valitsemissektori võla jätkusuutlikkuse analüüsi hindamine, sh avalikustamismõõdud (Gauzès' eelnõu artikkel 6);
 - lisajuhised, mis puudutavad liikmesriikidele programmi raames antava tehnilise abi kohaldusala (Gauzès' eelnõu artikli 7 lõige 8);
 - vajadus realistlike, ajakohastatud ja avalikustatud prognooside järele (Gauzès' eelnõu artikkel 6 ja artikli 7 lõige 5);
 - ülekanduva mõju tunnistamine ja selle roll (Gauzès' eelnõu artikli 1 lõige 1, artikli 3 lõige 6 ja artikli 7 lõige 5);
 - liikmesriigi rahanduse põhjalik audit makromajandusliku kohandamisprogrammi raames (Gauzès' eelnõu artikli 7 lõige 9);

- hinnang, kas kõrvalekalded programmist on liikmesriigi kontrolli all või mitte, makromajandusliku kohandamisprogrammi võimaliku mõju hindamine ning eelkõige tervishoiu- ja haridussektori kaitsmine (Gauzès' eelnõu artikli 7 lõiked 5 ja 7);
- abi saav liikmesriik kaalub tihedas koostöös komisjoniga, kas võtta kõik vajalikud meetmed, et innustada erainvestoreid vabatahtlikult oma üldist vastutust säilitama (Gauzès' eelnõu artikli 7 lõige 6);
- majandusdialoog komisjoni, EKP ja IMFiga (Gauzès' eelnõu artikli 3 lõige 9);
- Euroopa Parlamendi pädeva komisjoni ja asjaomase liikmesriigi parlamendi korrapärane teavitamine programmijärgse järelevalve kontrollkäigu tulemustest, sh võimalus korraldada arvamuste vahetus (Gauzès' eelnõu artikli 14 lõiked 3 ja 5);
- ümberpööratud kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamine nõukogus seoses programmijärgse järelevalve parandusmeetmetega (Gauzès' eelnõu artikli 14 lõige 4);
- aruanne vastuvõetava maksebilansi määrase läbivaatamise kohta (vastavalt Gauzès' eelnõu artiklile 19);

xvii) maksebilansi määrase ettepaneku artikli 6 (tõhustatud järelevalve kohta) lõikes 2 on ühendatud mitmed elemendid, milles on arvesse võetud Ferreira eelnõud ; seetõttu tuleks maksebilansi määrust võrdsete tingimuste tagamiseks ajakohastada, et võtta arvesse parlamendi ja nõukogu läbirääkimisrühmade kokkulepet Ferreira eelnõu järgmiste oluliste osade kohta:

- standardid ja kord, mis puudutavad aruandlusnõuete juhiseid, sh delegeeritud õigusakte nende aruandlusnõuete jaoks (Ferreira eelnõu artikkel 10);
- avaliku sektori rahanduse kvaliteedi seire nõuded, sh sätted selle kohta, kuidas mõjutavad kavandatud eelarvemeetmed liidu tööhõive ja majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020” eesmärgi, ja kohandused, mis abiprogrammi tõttu riiklikes reformikavades tuleb teha, samuti eelarvemeetmete kirjeldus ja maht, sh maksupoliitika reformid ja kavandatud meetmete võimalik ülekanduv mõju teistele liikmesriikidele (Ferreira eelnõu artikkel 6);
- teave suure eelarvelise mõjuga riiklike, muude kui kaitsesektori investimisprojektide oodatava tulususe kohta (Ferreira eelnõu artikli 4 lõige 1);

8. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogule, nõukogule, komisjonile, Euroopa Keskpankale, Euroopa stabiilsusmehhanismile ja Rahvusvahelisele Valuutafondile.